

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

LII. Amor elegantiae pater

urn:nbn:de:bsz:31-101049

AMOR ELEGANTIÆ PATER.
LII.

PHOEDRVS APVD PLATON.

Nec ultus adeò ignavus est quem amor non inflammavit ad virtutem divinamque reddat; ut par viro fortis simo evadat; nam quod Homerus vim furoremque à Deo quibusdam heroibus inspiratum, ait, hoc amor amantibus efficit.

PHILIP. BEROAL.

Venit Plautinus senex amorem Divum mundiciantem appellat; eumque nisi coloribus ait antecellere? Da mihi hominem incultum, ab amore cultissimus efficitur; da rusticum, ab amore fiet ingeniosus; denique segnitie omnis somnus lothargicus, marcor, squalor, incuria, ex amoris consuburnio eliminatur.

Memini me legere lepidam descriptionem amantis Dominæ suæ propisquantis, quam ex Gallico quodam auctore hic adscribere visum.

Celui, dit il qui vois de loing venir celle qu'il aime, il redresse le collet de sa chemise, agence le bonnet sur la tiste, yretouche ses moustaches, redresse son manteau sur les espauls, se leve sur la pointe de ses pieds, monstre un visage joyeux, & semble qu'il se renouvelle de tous, pour se rendre agreable aux yeux de sa dame.
Lieven

IC lach als in het graf, ick vvas als doot geschreven,
Eer my u soon en son, ô Venus, had genaect;
Sijn vleugels gaf u soon, u son gaf my het leven,
Dies ben ick van een romp een levend dier gemaect:
Ick, die verholen vvas, ben dapper opgesteken,
Ick, die int duyster lagh, vliegh om het helder licht;
Ick, die geen dier geleeck, ben geestig opgestreken;
Siet! vvat al vvonders doet een lodderlijck gesicht.

Amor elegantia, pater.

T*Runcus iners aruca jacet, vivumque cadaver:*
Ut tamen hanc phœbi calfacit igne jubar,
Apparet niveæ mox papilionis imago,
Et cœle, volucris jam nova, carpit iter.
Barbarus excolitur, facies nitet altera rerum,
Ut gelidum flammis cor tepescit amor.
Ergo dioneæ pestus rude trade magistra,
Et fieri si vis ingeniosus, ama.

Cœur sans flame, corps sans ame.

I'Estois un troncq n'ayant ni mouvement, ni vie,
Me voila! tout gaillart, par les yeus de m'amie.
Petit fils de Venus, ton feu m'a faict joli,
Jamais au vrai amant le cœur est endormi.

Q 9 3

Komt

Komt niet tot yet, 't is elcx verdriet.

SO haest de vuyle rups verlaet haer oude vellen,
Soo vliegtse door het huys, en gaet de mensche quellen,
Sy vvint haer in het bont, of in een sijden cleet,
En doet tot aller tijt aen alle menschen leet.

Als yemant uyt den dreck ter eeren vvert verheven,
Die vveyt dan al te breed; een yeder dient te beven,
Hy pocht, hy graut, hy straft, hy spreekt met groot gebiet,
Van klein tot groot gemaect, is alle mans verdriet.

Stultitiam patiuntur opes.

Q*ua nigris aruca diu fuit obsita pannis,
Ecce! novae formam papilionis habet:
Qui prandebat olus vili modo vermibus in horto,
Atria nunc regum per laqueata volat;
Infestaque dapas, funaliaque ipsa laceffit,
Inque togis procerum sordida blatta cubat.
Ex humili fortuna jocans quem tollit in altum,
Omnibus elata fronte molestus abit.*

Il n'est orgueil, que de pauvre enrichy.

CE papillon estant n'a guere un ver de terre
Aux vestemens royaux se maintenant enferre.
Jamais ne trouverez un si facheux humeur,
Que d'un petit galant monté en grand honneur.

STVL

STULTITIAM PATIUNTUR OPES.

DE Bucephalo Alexandri magni equo memoria proditum est, eum, cum nudus esset, equisonem, nihil relutando, admittere solitum; regis vero phalaris ornatum, neminem, nisi regem ipsum, ferre voluisse: in reliquos saevisse. eodem modo plurimos hominum affici, prudentiores notant. Plerumque videas felicitatis ac moderationis dividuum contubernium esse, ait Valer. Difficilius est reperire virum, qui bona pulchre ferat, quam qui mala: illa enim luxuriam & impotentiam multis, haec vero moderationem adferant, ait Xenophon. pauci, qui multum vini ferant: pauciores qui, dulci fortuna ebrii, non labantur. Magna felicitatis est, inquit Curtius, a felicitate non vinci. Da mihi circumspiculum virum, tamen inter multa obsequia fortune, non satis cauta mortalitas. Novi ego duos, quorum alter mendicum in famulum, alter ancillam in uxorem sibi assumpserat, ut memoria scilicet beneficii magis obsequentes experiretur: falsus est. Ille, quod proprium mendicorum est, ventro curato, nihil curabat: illa, protinus fit foeta truculentior ursae, at miser ille dum

Ancillam voluit ducere, duxit heram.

Een landt (seydt Salomon Prover. 30. 21.) wert door drierley saken onrustich; ende het vierde en kan't niet verdragen: een knecht wanneer hy coninck werdt, een sot wanneer hy broodts te sat werdt, &c. Een boose vrouwe wanneer die ten echte ghenomen werdt, een dienstmaecht wanneer die haer vrouwen erfghenaem werdt.

Men schrijft van Bucephalo, het peert van Alexander de groote, dat het, alst slecht en ongheciert uyt den stal quam, de stal-knechten toeliet op hem te klimmen; maer als het selve met het conincklijck cieraedt kostelijck omhanghen was, en mochter niemant ontrent komen, als de coninck selfs.

Dusdanighe is den aert by-naest van alle menschen: arm zijnde, zijn sy kleyn in haer ooghen, maer soo haest sy wat beter vermoghen, werden sy als onverdraechelijck, ende en willen haer slechte vrienden niet kennen.

Ick hebbe wel eer twee luyden ghekent, den eenen nam eenen bedelaer van de strate, ende stelde hem over sijn saken: den anderen troude sijn meysen, beyde om ghewillighen ende nederighen dienst van hun te trecken.

Wat wasser de bedelaer synen buyck besorcht hebbende, liet voorts sielen forghen, ende soo haest hem de kruymen begosten te stecken, speelde dapperlijck de beest. Het meysen des nachts de vrouwe zijnde, en wilde voor al des daeghs het jonghwijf niet wesen: en stelde soo aen dat de goeden man sijn hoofd kloude.

Soo yemant brengt een sloir ter eer,

Sy speelt de juffrou al te seer.

Soo qualijck konnen gheluck en maicheyde te samen woenen.

CLAVD.

Asperius nihil est humili, cum surgit in altum.

SENECA.

Fortuna nimis quem fovet, stultum facit.

OPENB.

Siet! ick maket al nieu.

EEn romp, geen dier gelijk, een maefel sonder wesen
 Js tot het schoon vervvelf des hemels opgeresen;
 En dat maer in het stof, maer in het duyfter lach,
 Heeft nu geen ander vreugt als inden hellen dagh.
 Op, mijn gedachten, op: die na den hemel stijgen,
 Die moeten over-al een ander vvesen krijgen:
 Wel aen dan, vveerde ziel, verlaet den ouden mensch,
 Dat is mijn eenigh vvit, dat is mijn hertfen vvensch.

Ecce! nova omnia.

T*Runcus iners Aeuca fuit, nunc alba volucris
 Ambrosium caeli carpere gaudet iter:
 Antea vermis erat, mutatio quanta, videtis;
 Corporis antiqui portio nulla manet.
 Vestis, opes, habitus, convivia, foedera, mores,
 Lingua, sodalitiū, gaudia, luctus, amor,
 Omnia sunt mutanda viris, quibus entheus ardor,
 Terrene decet hos facis habere nihil.*

2. CORINT. 5.

Soyez nouvelle creature.

CE papillon n'avoit jadis façon de beste,
 Mais monstre maintenant des ailles, pieds, & teste,
 Comme animal formé, dressant son vol en haut.
 Changer toi, ô Chrestien, de tout en tout il faut.

ECCE!

Viri pii, dum hominis Christiani excellentiam describunt, non hominem tantum à bestia differre asserunt, quantum homo spiritualis à carnali. Id si verum est, quid mirum si scriptura, & ejusdem administri indices tantopere nos admoneant, ut hominem istum veterem, totum & integrum, cum omnibus attributis, ac qualitatibus exuamus? Projicite à vobis omnes pravariationes vestras (inquit Ezech. cap. 18. 33.) & facite vobis cor novum & spiritum novum. Serpentes, cum senectutem exuunt, cutem integram deglubere, memoria proditum est; adèd ut exuvias viator conspiciens, integrum sese serpente videre existimet; idem sanè in nostri renovatione exigit Deus. Difficile ac durum id esse, quis non fateatur? At sanè regnum calorù vim patitur (ait Salvator) & violenti rapiunt istud. Tria tantummodò vestimentorù genera sunt piis, aut in veste nigra iis lugendum, aut in rubra persecutio toleranda, aut in nivea triumphus agendus. Nihil referre putemus, cujus coloris sint vestes, quas hic gerimus, dummodò tandem veste nivea conspicui, in aeternum cum Christo gaudeamus. Annue summe Deus,

Enighe Godsalighe mannen, beschryvende de sonderlinghe uytmentheydt van een recht Christen, verklaren datter niet soo grootten onderscheydt en is tusschen een beest, ende een mensche; alser is tusschen onsen verdorven aert, en een recht christelijck ende vernieuw ghemoedt. Het welcke alsoo zijde, soo en is niet te verwonderen dat wy dagelijcx soo ernstelijck werden aenghemæent, door de ghe- ne die ons Godes woordt uytdeelen, om dien ouden mensche, met synen gheheelen aert en eyghenschappen, gantsch en al te verlegghen. Doet van u alle overtreddinghe (seydt de propheet Ezechiël, cap. 18. 33.) daer ghy mede overtreden hebt, maeckt u een-nieuw herte, ende eenen nieuwen gheest. Men houdt dat de slanghen, nu veroudt zijnde, haer huyt gheheel ende al uyt trecken, in voeghen dat een reyfende man het verworpen vel in sijnem wegh siende ligghen, niet beter en weet, of hy en siet een gheheele slanghe. In ghelijcker voeghen diende onse oude huyt gantsch ende al afghestroot, ende de vernieuwinghe in al ons doen en laten inghevoert te zijn. Dat het selve gantsch beswaerlijck is, weten wy alle; maer het rijcke der hemelen wert ingenomen by de gheweldighe. 'tIs met de ware Christ- geloovige also ghestelt, datse ofie rouwe moeten dragen, in een swart kleet; ofte vervolginghe lijden in een root kleet; ofte verheerlijckte staen in een wit kleet. Wat leyter aen hoed- nich ons kleet hier zy, als ons maer hier naer- maels mach ghewerden die witte kleedinghe, duerende inder eeuwicheyt? Daer toe ons helpe de eeuwighe ende eenighe Godt, door synen lieven sone Iesum Christum in eeuwicheyt ghepresen. Amen.

2. CORINTH. 5. 17.

Si quis sit in Christo, nova sit creatura, vetera transierunt, ecce! nova facta sunt omnia.

EPHES. 4. 21.

Despouillez le viel homme, quant a la conversation precedente, & soyez renouvelés en l'esprit, revestus du nouvel homme.

Rr

OP

OP 'TSELVE BEELT, EEN ANDEREN SIN.

DANIEL. 12. 2.

Die onder der aerden ligghen en slapen, sullen opwaken.

ALs ons beschijnen sal die grooten dach des Heeren,
 Den boosen tot verdriet, de vromen t'sijner eeren,
 Dan sal het vanden slaep al worden opgeweect,
 Dat in het duyfter graf te voren lagh gestrect;
 Dat maer een worrem scheen in dit ellendich leven.
 Sal stijgen inde lucht, en inder hoochte s'weven;
 God Vader, God de Soon, en God de reyne Geest,
 Maeckt tegen desen dagh ons herten onbevreesst.

Æternitas!

Cum suprema dies rutilo grassabitur igni,
 Perque solum sparget fulmina, perque salum;
 Protinus erumpet gelido pia turba sepulchro,
 Et tolletur humo, quod modò vermis erat:
 Hic, cui squallor iners, cui pallor in ore sedebat,
 Veste micans neveâ conspicendus erit.
 Alma dies optanda bonis, metuenda profanis,
 O ades, & parvum suscipe Christe gregem.

JOB 19. 25.

Dans ma chair je verray mon Dieu.

Bien que je sois enclos en ceste sepulture,
 Un jour m'esveillera; car ceste mort ne dure:
 Un jour m'esleverá en haut de ces bas lieux,
 Des aisles me donnant pour m'en voler aux cieux,

ÆTER.

ETERNVS NON ERIT SOPOR,

315

IOHAN. 5. 28.

Nolite mirari hoc quia venit hora, in quâ omnes qui in monumentis sunt audiunt
vocem filii Dei, & procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui
autem mala, in resurrectionem iudicii.

AVGVST. IN SACH.

Resurgent sanctorum corpora sine ullo vitio, sine ullâ deformitate, sine ulla cor-
ruptione, in quibus quanta facilitas, quanta felicitas erit!

SCHONEVS EX D. HYERONIMO.

Seu vigilo intentus studiis, seu dormio; semper
Iudicis æterni nostras tuba personat aures.

FINIS.

